

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ

الرَّحِيمِ

دانشگاه شهید چمران اهواز

دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی

گروه جامعه شناسی

پایان نامه کارشناسی ارشد

موضوع:

افراد عوامل اجتماعی – اقتصادی موثر بر کیفیت زندگی

(مورد مطالعه: شهروندان شهر اهواز)

نگارش:

طاهره احمدی پور

استاد راهنما:

دکتر علی حسین حسین زاده

استاد مشاور:

دکتر عبدالرضا نواح

1389 زمستان

نام خانوادگی: احمدی پور	نام: طاهره
استاد راهنما: دکتر علی حسین حسین زاده	استاد مشاور: دکتر عبدالرضا نواح
درجه تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: علوم اجتماعی
محل تحصیل: دانشگاه شهید چمران اهواز	گرایش: جامعه شناسی
دانشکده: اقتصاد و علوم اجتماعی	
تاریخ فارغ التحصیلی: 89/11/4	
تعداد صفحات: 139	
کلید واژه ها: کیفیت زندگی، سرمایه اجتماعی، رویکرد ساختاری، رویکرد عاملیتی	
<p>چکیده: نظر به این است که سرمایه اجتماعی، همبستگی اجتماعی، رضایت از زندگی، امنیت اجتماعی - اقتصادی و پایگاه اجتماعی - اقتصادی، موجد سطوح متفاوتی از کیفیت زندگی می گردد. پس از آن «چارچوب نظری» رساله که بر گرفته از فضای مفهومی، نظری، بینشی و روش شناختی رویکرد های عاملیتی که به چهار دسته مطلوبیت گزایی، ارزش های عام، رویکردهای نیاز محور و رویکرد قابلیت تقسیم می شود؛ همچنین رویکرد دیگری که در این زمینه مطرح است رویکرد ساختاری می باشد که برگرفته از آراء برگر- اشمیت و نول است. داده های پژوهش با روش پیمایشی از نمونه ای با حجم 385 نفر از میان شهروندان اهواز با روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب گردیده و جمع آوری رساله حاضر با هدف بررسی عوامل اجتماعی - اقتصادی موثر بر کیفیت زندگی در شهر اهواز انجام گرفته است. در این پژوهش شد. مراحل آماری آن با استفاده از نرم افزار Spss v 16 انجام شده است. نتایج نشان داد سرمایه اجتماعی، همبستگی اجتماعی، رضایت از زندگی، امنیت اجتماعی - اقتصادی و پایگاه اجتماعی - اقتصادی بر کیفیت زندگی به طور مثبت موثر است.</p>	

بیا تا گل برافشانیم و می در ساغر اندازیم

فلک را سقف بشکافیم و طرحی نو دراندازیم

اگر خم لشکر انگیزد که خون عاشقان ریزد

من و ساقی به هم تازیم و بنیادش براندازیم

تقدیم به اسطوره های زندگی

پدر

و

مادر

و

با تشکر از خواهران:

سارا و سمیه

و

دوست عزیزم

ثریا

با سپاس فراوان از:

استاد گرانقدر دکتر علی حسین حسین زاده که در تمامی مراحل این
اثر یاریه نمودند.

و با تشکر از

جناب دکتر عبدالرضا نواج که راهنمایی هایی ایشان در بسیاری موارد
راهنگشای من بود.

و با قدر دانی از

جناب آقای دکتر عبدالحسین نبوی، جناب آقای دکتر کریم رضا دوست و
سرکار خانم دکتر باقری که در طول دوران تحصیل از علمشان بهره مند
شدم.

فصل اول

- 1-1- بیان مساله.....1
- 2-1- ضرورت و اولویت تحقیق.....2
- 3-1- فرضیات.....4
- 4-1- هدف اصلی تحقیق.....4
- 5-1- اهداف جزئی تحقیق.....4

فصل دوم

- 1-2- مقدمه.....5
- 1-2-2- مبانی نظری کیفیت زندگی.....5
- 1-1-2-2- رویکردهای مختلف به کیفیت زندگی.....5
- 2-1-2-2- رویکرد جامعه شناختی.....6
- 3-1-2-2- تبیین های روان شناختی.....7
- 4-1-2-2- تبیین زیست شناختی.....8
- 5-1-2-2- رویکرد روان شناختی اجتماعی.....9
- 6-1-2-2- رویکرد کنش متقابل نمادین.....10
- 7-1-2-2- نظریه های یادگیری.....12
- 8-1-2-2- نظریه یادگیری اجتماعی.....13
- 9-1-2-2- رویکرد اقتصادی به کیفیت زندگی.....13
- 1-9-1-2-2- شاخص های اقتصادی کیفیت زندگی.....15

- 1910-1-2-2- رویکرد پزشکی
- 2011-1-2-2- رویکرد فلسفی به مفهوم کیفیت زندگی
- 211-11-1-2-2- ارسطو و اپیکور
- 212-11-1-2-2- دکارت و هابرماس
- 263-2- تعریف کیفیت زندگی
- 291-1-3-2- کیفیت زندگی به مثابه رضایت از زندگی
- 302-1-3-2- تعاریف مبتنی بر وجوه چندگانه
- 343-1-3-2- شاخص های کیفیت زندگی
- 351-4-1-3-2- تولید ناخالص داخلی
- 352-4-1-3-2- شاخص پیشرفت اصلی
- 353-4-1-3-2- شاخص سلامت اجتماعی
- 364-4-1-3-2- شاخص توسعه انسانی
- 395-1-3-2- ارزیابی شاخص ها
- 404-2- چارچوب نظری
- 411-4-2- رویکرد مطلوبیت گرایی
- 412-4-2- رویکرد ارزش های عام
- 433-4-2- رویکرد های نیاز محور
- 431-3-4-2- رویکرد نیازهای اساسی

- 44.....2-3-4-2 رویکرد توسعه انسانی
- 45.....3-3-4-2 نظریه نیازهای انسانی
- 46.....4-4-2 رویکرد قابلیت
- 50.....5-4-2 رویکرد ساختاری و کیفیت زندگی
- 521-5-4-2 کیفیت اجتماعی
- 556-4-2 سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی
- 56.....1-6-4-2 مفهوم سرمایه اجتماعی از دیدگاه بوردیو
- 57.....2-6-4-2 مفهوم سرمایه اجتماعی از دیدگاه کلمن
- 573-6-4-2 مفهوم سرمایه اجتماعی از دیدگاه پاتنام
- 587-4-2 رضایت از زندگی
- 607-2 مدل های ساختاری کیفیت زندگی
- 65.....8-2 نحوه استخراج متغیرها از چارچوب نظری
- 661-8-2 سرمایه اجتماعی
- 682-8-2 همبستگی اجتماعی
- 693-8-2 رضایت از زندگی
- 694-8-2 امنیت اجتماعی - اقتصادی
- 705-8-2 پایگاه اجتماعی - اقتصادی
- 706-8-2 متغیرهای مستقل زمینه ای

70 سن 1-6-8-2
71 وضعیت تاهل 2-6-8-2
71 جنسیت 3-6-8-2
71 درآمد 4-6-8-2
71 شغل 5-6-8-2
72 تحصیلات 6-6-8-2
73 9-2 فرضیات:
74 10-2 مدل تحلیلی تحقیق
75 11-2 مروری بر مطالعات پیشین
75 1-11-2 تحقیقات داخلی
78 1-1-11-2 نقد تحقیقات داخلی
78 2-11-2 تحقیقات خارجی
83 1-2-11-2 نقد تحقیقات خارجی
84 12-2 خلاصه و نتیجه گیری

فصل سوم

85 1-3 مقدمه
85 2-3 روش تحقیق
85 3-3 معرفی ابزار جمع آوری اطلاعات

86	4-3- شیوه جمع آوری اطلاعات
87	5-3- واحد تحلیل
87	6-3- جمعیت آماری
87	7-3- شیوه نمونه گیری
88	8-3- تعیین حجم نمونه
89	9-3- تعیین روایی و پایایی ابزار اندازه گیری
89	1-9-3- روایی (اعتبار)
90	2-9-3- پایایی
91	10-3- نحوه تجزیه و تحلیل اطلاعات
92	11-3- تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای تحقیق
92	1-11-3- متغیرهای جمعیت شناختی
92	1-1-11-3- سن
92	2-1-11-3- جنس
92	3-1-11-3- وضعیت تاهل
93	2-11-3- تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای مستقل
93	1-2-11-3- متغیر سرمایه اجتماعی
94	2-2-11-3- متغیر همبستگی اجتماعی
96	3-2-11-3- رضایت از زندگی

97 اقتصادی - اجتماعی - امنیت اجتماعی - متغیر امنیتی
99 اقتصادی - اجتماعی - پایگاه اجتماعی - متغیر پایگاه اجتماعی
101 (کیفیت زندگی) عملیاتی متغیر وابسته
101 تعریف مفهومی و عملیاتی کیفیت زندگی
102 تعریف عملیاتی کیفیت زندگی
104 خلاصه و نتیجه گیری

فصل چهارم

105 مقدمه
105 توصیف نمونه و پردازش اطلاعات به دست آمده
105 سن
108 وضعیت تاهل
109 میزان تحصیلات
111 میزان درآمد کلی
113 وضعیت مسکن
114 تجزیه و تحلیل داده ها
115 نتایج مربوط به آزمون فرضیه ها
115 آزمون فرضیه اول
115 آزمون فرضیه دوم

116	3-1-3-4	آزمون فرضیه سوم
117	4-1-3-4	آزمون فرضیه چهارم
118	5-1-3-4	آزمون فرضیه پنجم
118	6-1-3-4	آزمون فرضیه ششم
120	3-3-4	یافته ها و تحلیل های رگرسیون چند متغیره تحقیق
126	4-3-4	تحلیل مسیر
138	4-4	تحلیل مسیر رابطه متغیرهای مستقل با کیفیت زندگی
129	5-4	مدل نهایی تحقیق با درج (r)
130	6-4	خلاصه و نتیجه گیری

فصل پنجم

131	1-5	نتیجه گیری
138	2-5	محدودیت های تحقیق
138	3-5	پیشنهادات
138	1-3-5	پیشنهادات پژوهشی
138	2-3-5	پیشنهادات کاربردی
140		فهرست منابع

فهرست جداول

- جدول (1-2): عامل های کیفیت زندگی و مبنای نظری آنها..... 22
- جدول (2-2): خلاصه ای از مطالعات انجام شده در زمینه کیفیت زندگی در سال های اخیر..... 25
- جدول (3-2): تعریف های مختلف کیفیت زندگی از دیدگاه چندی از نظریه پردازان..... 27
- جدول (4-2): حوزه های مختلف به کارگیری مفهوم کیفیت زندگی بر اساس مطالعه فرانس..... 32
- جدول (5-2): شاخصهای عمده مورد استفاده در شاخص توسعه سازمان ملل..... 37
- جدول (5-2): شاخص توسعه انسانی برای نمونه ای از کشورها..... 38
- جدول (6-2): تفاوت میان رویکردهای عاملیت گرا..... 49
- جدول (7-2): کیفیت زندگی و تغییر اجتماعی در دو سطح فردی و اجتماعی..... 52
- جدول (8-2): ویژگی های مطلوب قلمروهای مختلف زندگی..... 62
- جدول (9-2): اجزای کیفیت زندگی بر اساس مدل رافائل و همکاران..... 65
- جدول (1-3): آلفای کرونباخ (Cronbach Alpha)..... 91
- جدول (1-4): آماره های توصیفی مربوط به سن پاسخگویان..... 106
- جدول (4-2): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنس..... 107
- جدول (3-4): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت تاهل..... 108
- جدول (4-4): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات..... 110

- جدول (4-5): آماره های توصیفی مربوط به درآمد کلی پاسخگویان 112
- جدول (4-6): آمار توصیفی مربوط به وضعیت مسکن پاسخگویان 113
- جدول (4-6): نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی 115
- جدول (4-7): نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون، همبستگی اجتماعی و کیفیت زندگی 116
- جدول (4-8): نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون، رضایت از زندگی و کیفیت زندگی 117
- جدول (4-9): نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون، امنیت اجتماعی - اقتصادی و کیفیت زندگی 117
- جدول (4-10): نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون، پایگاه اجتماعی - اقتصادی و کیفیت زندگی 118
- جدول (4-11): نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین سن و کیفیت زندگی 119
- جدول (4-12): نتایج آزمون T مربوط به رابطه بین جنسیت و کیفیت زندگی 119
- جدول (4-13): نتایج آزمون T مربوط به رابطه بین متغیر وضعیت تاهل و کیفیت زندگی 120
- جدول (4-13): نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین تحصیلات و کیفیت زندگی 120
- جدول (4-14): تجزیه واریانس رگرسیون چند متغیره فرضیه های تحقیق 122
- جدول (4-15): نتایج حاصله از رگرسیون چند متغیره فرضیه های تحقیق 123
- جدول (4-16): نتایج حاصله از رگرسیون کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی 124
- جدول (4-17): نتایج حاصله از رگرسیون کیفیت زندگی و همبستگی اجتماعی 124
- جدول (4-18): نتایج حاصله از رگرسیون کیفیت زندگی و رضایت از زندگی 125
- جدول (4-19): نتایج حاصله از رگرسیون کیفیت زندگی و امنیت اجتماعی - اقتصادی 125
- جدول (4-20): نتایج حاصله از رگرسیون کیفیت زندگی و پایگاه اجتماعی - اقتصادی 126

جدول (4-21): نتایج حاصله از رگرسیون کیفیت زندگی و متغیرهای مستقل زمینه‌ای 126

جدول (4-22): اثرات مستقیم، غیر مستقیم و اثر کل متغیرهای مستقل با کیفیت زندگی با استفاده از ضرایب

رگرسیون در الگوی تحلیل مسیر 127

فهرست نمودارها

- 106 نمودار (4-1): نمودار مربوط به سن پاسخگویان
- 107 نمودار (4-2): نمودار مربوط به جنس پاسخگویان
- 109 نمودار (4-3): نمودار مربوط به وضعیت تاهل پاسخگویان
- 111 نمودار (4-4): نمودار مربوط به وضعیت تحصیلات پاسخگویان
- 112 نمودار (4-5): نمودار مربوط به درآمد کلی پاسخگویان
- 113 نمودار (4-6): نمودار مربوط به وضعیت مسکن پاسخگویان

فهرست اشکال

شکل 1-2: بازسازی رویکرد قابلیت‌سن در زمینه کیفیت زندگی 48

شکل 2-2: عناصر چهارگانه کیفیت اجتماعی 54

شکل 3-2: ساده‌ترین مدل ساختاری کیفیت زندگی 61

شکل 4-2: مدل رضایت از زندگی 64

مقدمه

توجه به جنبه های اجتماعی توسعه و سیاست اجتماعی از دهه های پایانی قرن بیستم به بعد، موجب شده تا به واکاوی سازه کیفیت زندگی^۱ به عنوان شاخصی برای ارزیابی و جهت دادن به برنامه ها و سیاست های توسعه و طرح رویکرد های جدید توسعه^۲ با محوریت توسعه ی اجتماعی^۳ پرداخته شود.

کیفیت زندگی سازه ای است که از نیمه دوم قرن بیستم مورد توجه نظریه پردازان شاخه های مختلف علوم اجتماعی و مطالعات توسعه و مدیران و کارگزاران سیاست اجتماعی قرار گرفته است. این توجه تحت تاثیر پیامدهای منفی حاصل از فرآیند صنعتی شدن، سیاست های متمرکز بر رشد اقتصادی و تحول در رویکردهای نظری و سیاست های علمی توسعه بوده است. (غفاری و امیدی، 1383:1).

تلاش های موثری برای شناخت جنبه های مهم و تعیین مولفه ها و ساختار تسلسلی مفهوم کیفیت زندگی صورت گرفته است که سابقه آن ها به مطالعات مازلو (1945) موسوم به نظریه نیازهای انسانی و هم چنین نظریه ی خواسته های انسانی اقتصاددانان باز می گردد. به لحاظ تجربی، شاخص سازی و سنجش کیفیت زندگی نیز تحولاتی داشته است. از کارهای اولیه ای که بیشتر بر جنبه های اقتصادی و ابعاد تکنیکی و فنی تاکید داشت (لیو، 1975 و بری 1960) تا کارهای جدید تری که ابعاد و حوزه های گسترده تر زندگی را در دو بعد عینی و ذهنی مد نظر قرار می دهند (ر.ک. به شهدادی 35-33: 1379).

¹ Quality of Life

² New Approach Development

³ Social Development

فصل اول:

کلیات تحقیق